

თემის ნიშნების მართებულად გამოყენებისათვის

ცნობილია სოციუმის ზეგავლენა პიროვნების ჩამოყალიბე-ბაზე – მის აღზრდაზე, ჩვევებზე, მეტყველების კულტურაზე... მოზარდსა თუ ზრდასრულ ადამიანს რაც ესმის და, როგორც ესმის, ისე იმეორებს ანალიზის გარეშე. ეს თავისთავად ხელს უშლის სწორი მეტყველების განვითარებას. მით უმეტეს, როცა წიგნს ნაკლებად კითხულობენ და ძირითადად კომპიუტერთან და ტელევიზორთან ატარებენ დროის უდიდეს ნაწილს.

მოგეხსენებათ, მედიასაშუალებები, ძირითადად კი ტელე-ვიზიები, ამ მხრივ დიდად სცოდავენ; თვით ჟურნალისტებიც კი, რომ აღარაფერი ვთქვა მიწვეულ სტუმრებზე.

მოვიყვან რამდენიმე მაგალითს:

ჩემთვის არაფერი უ კ ი თ ხ ი ა თ.

მიკროფონი არ ჩ ა უ რ ტ ყ ი ა თ.

ეს ამბავი უფსკრულში გ ა დ ა გ ვ ჩ ე ხ ა ვ ს.

გ ა მ ო ვ გ ლ ი ჯ ა ვ მიკროფონს.

დმერთს სულ ერთ კითხვას ვ უ ს მ ე ვ.

აღარ გაავარძელებ.

ესმით რა უმართებულო ფორმები, არა თუ ქართველი, არამედ არაქართველი მსმენელები, უმეტეს შემთხვევებში, არა-სწორ ფორმებს იმახსოვრებენ და, ბუნებრივია, იყენებენ. ეს პრობლემა განსაკუთრებით თვალშისაცემია არაქართველ მსმენელებთან მუშაობისას. რამეთუ მათ სწორად მიაჩნიათ გამოყე-ნებული ფორმები, და უფრო მეტიც, გიმტკიცებენ, რომ მოის-მინეს, აბრაზე წაიკითხეს, აღარაფერს ვამბობ სერიალებზე.

ზემოთ აღნიშნული პრობლემის აღმოსაფხვრელად კარგ შედეგს იძლევა თემის ნიშნებზე მუშაობა (მიზნობრივი სა-ვარჯიშოები, შემოქმედებითი დავალებები, კარნახის სხვა-დასხვა სახეობები, ტექსტებზე მუშაობა და ა. შ.).

ბუნებრივია, ისინი სწავლობენ წესებს, გარკვეულწილად მართებულად იყენებენ თემის ნიშნებს, მაგრამ ზმნის ამა თუ იმ დროის ფორმის წარმოებისას სრული ქაოსი იქმნება. ყო-ველდღიური ლექსიკიდან ეძლევათ რა ზმნები წარსულ სრულ დროში და ვთხოვ გადაიყვანონ აწმყოში (რას ვშვრები?), ასე-თი ვითარება იქმნება:

მაგ.: ჩავიცვი - ვიცმევ, დაიყუდა - ყუფავს, ვიმღერე -
ემღერივარ, . . .

მოეხარშე - ვხარშობ, ხარშობა, . . .

მოვრწყე - ვწყერ, მორწყები, ვრწყობ, მოვწყვრები, . . .

ჩაველაპე - ველაპ,

გწერ, ვხატავ, ვთამაშობ და მსგავს კარგად ნაცნობ ზმნებს
ვერიდები, რადგან ფორმები გაზეპირებული აქვთ და შედეგს
არ იძლევა.

ამასთანავე ვაძლევ მათთვის რთული ასო-ბგერების შემც-
ველ სიტყვებს. ამ დროსრამდენიმე დავალებას იხინი თავისთა-
ვად ერთდროულად ასრულებენ:

- უმჯობესდებით საარტიკულაციო ბაზისი
(წარმოთქვამენ რა სიტყვებს),
- იმდიდრებენ ლექსიკას,
- სწავლობენ ასო-ბგერების სწორად წერას
(მხედველობითი მესხიერება ერთვება მუშაობაში).

ეძლევათ **სავარჯიშო: ახლანდელი დროის ზმნები გადავიყ-
ვანოთ მომავალ დროში** (რას ვიზამ? - მყოფადის მწკრივი).

დავალების იოლად შესასრულებლად (მიზნის ადვილად
მისაღწევად) ეძლევათ მხოლოდ პირველი პირის ზმნები:

ვხარშავ	მო-ვ -ხარშავ
ველაპავ	ჩა-ვ-ელაპავ
ვრწყავ	ო-ვ-რწყავ
ვდგამ	და-ვ-დგამ
ვსვამ	შე-ვ სვამ
ვჭამ	შე-ვ-ჭამ

ამ სავარჯიშოს შესრულებამდე კითხვების საშუალებით
იხსენებენ (უმეტესად სწავლობენ), რომ **მომავალი დროის სა-
წარმოებლად საჭიროა:** შესაბამისი ზმნისწინის გამოყენება,
ზმნის პირის ნიშნის შენარჩუნება.

ფუძის უცვლელად გადატანა (ამ შემთხვევაში).

კითხულობენ დავალებას. ჯგუფის დახმარებით ვასწორებთ
შეცდომებს (მოეხარშამ, შევსვავ, . . .) და აქვე ვსვამთ კითხვას
- **რატომ?** შესაბამისი ახსნა - **-ავ** და **-ამ** თემის ნიშნებია,
ამიტომ მოცემულ მწკრივში **ფუძე** უცვლელად უნდა გადავი-
ტანოთ. (რა? - ხარშვა, სმა, შესმა და ეძლევათ მითითება).

აქვე ვასახელებ ერთ-ორ მსგავს ზმნას, შემდეგ თვითონ ერთვებიან მუშაობაში დაშესაბამის დავალებას უკვე ზეპირად ასრულებენ.

თემის ნიშნების უკეთ ამოცნობის მიზნით ეძლევათ **სავარჯიშო**;

გახაზეთ თემისნიშნიანი ზმნები:

გკარგავ, ვაბამ, ვწერ, ვასვენებ, ვასხამ, ვმღერი, ვიც-ვამ-ვგლეჯ, ვკრძალავ, ვბარავ-ვზრდი, ვხსნი, ვვარჯიშობ, ფიქრობ, ვთლი, ვმართავ, ვიცნობ, ვთხრი, ვალაგებ, ვამაყობ, წარმოვთქვამ, ვიბან, მოვუთხრობ, გამოვყოფ, ანთებს, ასვენებს ალაგებს, ასხამს, ასვენებს, ყეფს, გლეჯს, რგავს, დგამს, ქარგავს, იცვამს.

დროის ფორმას არც აქ ვცვლი.

შეცდომების გასწორების შემდეგ ვთხოვ სტრიქონის გასწვრივ, მინდორზე გამოიტანონ **თემის ნიშნები: -ავ, -ამ, ებ, -ი, -ობ, -ოფ.**

ზმნის ფორმებზე დაკვირვების შედეგად ვამბობთ, **პირველი სერიის მწკრივის ფორმებთანსაჭიროა თემის შესაბამისი ნიშნების გამოყენება-დაწერა.**

სავარჯიშო: თემის ნიშნების მიხედვით დაალაგეთ ზმნები:

ვლოცავ, ვაბამ, ვთვლი, ვთლი, ვრწმუნავ, ვთოხნი, ვღვამ, ვსვამ, ვიხდი, ვაქებ, ვღებავ, ვაწყობ, ვალურჯებ, ვახმობ, ვაცხობ, ვადებ, ვხუჭავ, ველაპავ, ვგრძნობ, ვითვისებ, გავცემ, მივცემ, ვაწყობ, ვწვავ, ვაპობ, ვყოფ (შემოსავალს, ხელს-ჩანთაში), ვაშენებ, ვთესავ, ვღელავ.

გადახედავენ რა მიზნობრივად დაჯგუფებულ ზმნებს (ზმნათა რაოდენობას), ვეუბნები, რომ -ავ თემისნიშნიანი ზმნები ბევრია ქართულ ენაში, -ამ თემისნიშნიანები კი მცირერიცხოვანია – სულ 15-ოდე ზმნა მოიპოვება:

ვ-ა-ბ-ამ (შე-, გა-, და-, მი-, გადა- გადმო-).

ვ-დგ-ამ (და-, შე-, ჩა-, მი-, მო-).

ვ-ასხ-ამ, ად-ვი-ქვ-ამ, ვ-ი-ცვ-ამ, წარმო-ვ-თქვ-ამ, ად-ვ-უთქვ-ამ, მო-ვი-თქვ-ამ (სუფს).

რაც შეეხება –ემ თემის ნიშანს, ის ერთადერთ ფუძეს აქვს და სხვადასხვა ზმნისწინით იხმარება.

გა-
მი- ცემა და-
გადმო- გადა-

ცალკე აღებული ც ე მ ა დღეს მხოლოდ დარტყმას აღნიშნავს და ამ მნიშვნელობით ზმნა უკვე ერთთემიანია, რადგანაც—ემ მეორე სერიაშიც გადაჰყვება (ცემ, ცემ-ე). **გადაიყვანეთ ზმნები წარსულ სრულ დროში** (II სერიის წყვეტილის მწკრივში-რა ვქენი?)

გ-ხეხავ	ვასხამ	დაარტყამს
ვბერტყავ	ვღვამ	მივცემ
ვპაქტავ	დახატავს	გავცემ
ვარტყამ	ვამოძერწავს	გავშლი

უპირველეს ყოვლისა, შევასხენებ ხოლმე: (ეძლევათ მითითება) **საჭიროა სათანადო ზმნისწინის მოძიება-შეწყობა, პირის ნიშანი იწერება ზმნისწინის შემდეგ, თემის ნიშანი ჩამოშორდება, ქცევის ნიშნები უცვლელად გადავამწკრივის ნიშნები — ე და ი სათანადოდ გამოიყენება, მიუწერეთ სწორი ფორმები:**

ვრეცხამ.	ვთიბამ	ვაბავ	ვშენდავს
ვაცხოვ	ვსვავ	ვწერავ	ვეფავს
ვწმენდამ	ვაშენეფ	ვიცემე	კერამს

ვამოწმებთ დავალებას. ტიპური შეცდომებია დაშვებული მსგავსი შეცდომების გამოსასწორებლად კარგ შედეგს იძლევა საწყისზე მუშაობა. და ვთხოვ, მოიძიონ ზემოთ მოცემული ზმნების საწყისები:

იქვე მიუთითებ, **საწყისის ნიშნის (ა) გამოყენება აუცილებელია.**

თემის ნიშნები —ავ —ამ გვაძლევენ —ვა —მა —ს ფუძის ბოლოს.

სავარჯიშო: გადაიყვანეთ ზმნები ახლანდელ დროში—რას ვშვრები? (I სერიის აწმყოს წრის აწმყოს მწკრივში).

ჩავასხი	გავხეხე	დავარტყი	დავვარდი
ჩავიცვი	გავაკარი	ავკრძალე	დავთესე
ჩავდე	გავადე	გავეხუმრე	დავასხი

დავალების წარმატებით შესასრულებლად საჭიროა: **ზმნისწინების ჩამოშორება, II სერიის მწკრივის ნიშნების (ე ი) ჩამოშორება, თემის ნიშნების აღდგენა.**

ბუნებრივია, ჯგუფის მეშვეობით სწორდება შეცდომები (ვიცმევ, ვაღეფ.)

საწყისებიდან აწარმოეთ ზმნები აწმყოს მწკრივში:

კერვა	ქარგვა	კემსვა	ბერტყვა
დასმა	დასხმა	დარტყმა	ჩასხმა
ბარვა	დაბმა	რეკვა	ჩაცმა

მხოლოდ ამის შემდეგ ეძლევათ სავარჯიშო, **იმუშაონ შეცდომებზე**

შეირჩევა –ავ და –ამ თემისნიშნიანი ზმნების შემცველი ამონარიდი.

.
.

მიზნობრივი კარნახი (ეკარნახობ ამონარიდს. მოცემული ზმნის ფორმებს არ ვაბოლოებ.

აღადგინონ სათანადო თემის ნიშნები და ისე დაწერონ).

ბუნებრივია, ვამუშავებ შეცდომებზე.

კერ.. ,

დავალება: შერჩეული ხუთი ზმნის გამოყენებით შეადგინონ ტექსტი, თხზულება. (მოცულობა ერთი გვერდი).

.

ზმნებიდან მიიღეთ საწყისები:

თიბავს	კენკავს	კეცავს	ლესავს
ათობს	რეცხავს	ქეჭავს	სვამს
ყოფს	თმობს	პატიობს	აბამს
კრეფს	კრებს	ფლობს	ცნობს

სავარჯიშოში მოცემული ზმნები გადაიყვანეთ წყვეტილის მწკრივში (რა ქნა?)

.
.

მითითებული სავარჯიშოების გაკეთების შემდეგ შევახსენებ (ავუხსნი თემას- ერთთემიანი და ორთემიანი ზმნები), და ვასკვნი, რომ –ავ და –ამ თემისნიშნიანები ორთემიანები არიან და II სერიაში კარგავენ თემის ნიშნებს.

სავარჯიშოში მოცემული ზმნები დააღაგონ: –

ერთთემიანი ზმნები -
 ორთემიანი ზმნები -
 ხოლო I-სა და III სერის I თურმეობითში ამ ტიპის ზმნები
 ინარჩუნებენ თემის ნიშნებს.

აქვე ეძლევათ დავალება.

გადაიყვანეთ ზმნები მე-3 სერიაში (რა მიქნია?):

აბამს	ვარტყამ	ვხუჭავ
ვბერავ	ვწვავ	ვბაძავ
ვხარშავ	ვიცვამ	ვხატავ
ერთავ	ვბერტყავ	ვსვამ

**საჭიროა: ზმნისწინების გამოყენება, ქცევის ნიშნების გა-
 მოყენება.**

შემოქმედებითი გადაწერა დაფიდან.

ფრჩხილებში მოცემული საწყისები ჩაწერონ შესაბამის
 დროში (წმყოსა და I თურმეობითში).

1. მოხუცი გამვლელებს (ლოცვა)
2. მოძღვარს მრევლი (დალოცვა, ლოცვა)
3. ბიჭები საზამთროს (გაყოფა, განაწილება)
4. ჯუმბერს ფული (დახურდაგება)
5. ჯაბა ფულს (დახურდაგება)
6. სიცვივში გონიერი ადამიანი თბილ ტანსაცმელს

(ჩაცმა)

7. დედა ჩვილს ჯემპრს (ჩაცმა)
8. ბოსტანში ჯონდო ოხრაბუმს (მორწყვა)
9. რეჟისორი საინტერესო სპექტაკლს (დადგმა)
10. რეჟისორს სპექტაკლი (დადგმა)

გახაზეთ სწორი ფორმები:

ვიცმევ	ვიცვამ	ვბარავ	ვბარამ	გრძნობს	გრძნოვს
ვმღერი	ვმღერივარ	ვკერამ	ვკერავ	ტეხს	ტეხავს
ვღვავ	ვღვამ	ვკითხულოვ	ვკითხულობ	კვრამს	კვრავს
ვუძლეფ	ვუძლებ	ვეფავს	ვეფს	ნიშნავს	ნიშნამს
ვკრეფ	ვკრებ	გლვჯავს	გლვჯს	აშენებს	აშენეფს

მოცემული სავარჯიშოები ხელს უწყობს:
 თემის ნიშანთა მართებულად გამოყენებას,
 მეტყველების კულტურის ამაღლებას,
 წერის კულტურის გაუმჯობესებას.

საჭიროა მსმენელის გარჯა და აქტივობა.

თემა ჰქვია ზმნის ბაზისს, რომელზეც დაყრდნობილია პირველი სერიის მწკრივის ფორმები ან მეორე სერიისა. ე. ი. რომელიც მოეპოვება I ან II სერიის მწკრივთა ყველა ფორმას.

თემა – ეს არის ჩონჩხი, რომელზედაც ასხმულია ზმნის ფორმები ერთ-ერთ სერიაში: პირველში ან მეორეში

შედგენილობის მიხედვით თემა შეიძლება იყოს მ ა რ ტ ი ვ ი, რ თ უ ლ ი და გ ა გ რ ც ო ბ ი ლ ი.

მარტივი თემა აქვს II სერიის ფორმებს: გაგთალე, შე-გაკერე, და-ვაბი, და-ვაძინე გა-ვათბე.

რთული კი – I სერიისას: – ვთლ-ი, ვკერ-აგ, ვაბ-ამ, ვაძინ-ებ ვათბ-ობ,

ზმნის ფორმებზე დაკვირვებით (შედარება-შეპირისპირების ხერხით) ვასკვნით, –

რთული თემა მიიღება (კეთდება) მარტივისაგან თემის ნიშნის დართვით.

მას გარდა, I სერიის ორ მწკრივს აწმყოს წრეში (უწყვეტელი, აწმყოს კავშირებითი) და ორსაც მყოფადისაში (ხოლმეობითი, მყოფადის კავშირებითი) თემა გაგრცობილი აქვს დ ან ოდ-ის დართვით, რომელთაც ს ა გ რ ც ო ბ ს ვეძახით.

უწყვეტელი - რას ვშვრე- აწმყოს კავშირებითი – რას ბლდი? ვშვრებოდე?

ვთლი-დ-ი	ვიზრდებ-ოდ-ი	ვთლი-დ-ე	ვიზრდებ-ოდ-ე
ვკერავ-დ-ი	ვმშვენდებ-ოდ-ი	ვკერავ-დ-ე	ვმშვენდებ-ოდ-ე
ვაბამ-დ-ი	ვეხმარებ-ოდ-ი	ვაბამ-დ-ე	ვეხმარებ-ოდ-ე

მსმენელები (სტუდენტები) აკვირდებიან რა ზმნის ფორმებს, ასახელებენ დ ოდ საგრცობიან ზმნებს, და ვეუბნები: საგრცობის მქონე ზმნები თემის მიხედვით არის გაგრცობილი.

გახაზეთ საგრცობთემიანი ზმნები:

ვრგავ, ვრგავდი, ვრგავდე, დამირგავს, ვუყურებ, ვუყურებდი, ვაღბობ, ვაღბობდი, დავაღბობ, ვეხმარები, ვეხმარებოდი, ვეხმარებოდე, ველაპარაკები, ველაპარაკებოდი, დაველაპარაკე, ვუთხარი, ვეტყვი, მითქვამს, კრეფს, კრეფდა, მოკრეფს, უწონდა, აუწონის, ანთებს, ანთებდა, აუნთებდა, აღუთქვამდა, უსრულებდა, იხდი, უხდი.

საგრცობთემიანი ზმნები გადააკეთეთ მარტივთემიან ზმნებად:

გახაზეთ მარტივთემიანი ზმნები:

ზის, ძერწავს, მღერის, დგას, ცოცხლობს, ცხოვრობს, იცხოვრა, იფიქრა, ნახა, შეინახა, გამოაცხო, შეაღო, დაინახა, მოუსმინა, უყურა, უყურებდა, იზრუნა, გადაიღო, დადგა, შეაქო, გააფორმა, აჩვენა, წაუკითხა, მოუტანა, გადაწერა, დახატა, აიღო, შექმნა.

ამოიწერეთ მარტივთემიანი ზმნები და მიუწერეთ რთულთემიანი ფორმები:

თემა მ ო ქ მ ე დ ე ბ ი თ ი გვარის ზმნებში
 მოქმედებითი გვარის ზმნები უშუალო კონტაქტისა თემათა მიხედვით ორ ჯგუფად იყოფა:

ერთ-თემიანი ზმნები და ორ-თემიანები.
 ერთ-თემიანია ზმნა, რომელსაც პირველსა და მეორე სერიის ფორმები ერთსა და

იმავე ბაზისზე აქვს დაყრდნობილი.
 ორ-თემიანია ზმნა, რომელსაც პირველსა და მეორე სერიაში განსხვავებული თემები მოეპოვება.

თუ რამდენთემიანია ზმნა, ვარკვევთ დაპირისპირების მეთოდით:

გწერთ ზმნას I სერიის აწმყოს ან მეოფადის წრეში და პარალელურად II სერიის რომელიმე მწკრივის (წყვეტილის) ფორმასთან რომელსამე სუბიექტურ პირში.

I სერია	II სერია	
აწმყო (რას ვშვრე-ბი?)	წყვეტილი (რა ვქენი?)	II კავშირებითი (რა ვქნა?)
ვწერ	ვწერ-ე	ვ წერ-ო
ვ ჭამ	ვ ჭამ-ე	ვ ჭამ-ო
ვ გრეხ	ვ-გრეხ-ე	ვ-გრეხ-ო
ვ-თლი	ვ-თალ-ე	ვ-თალ-ო
ვ-ხატ-ავ	ვ-ხატ-ე	ვ-ხატ-ო
ვ-სვ-ამ	ვ-სვ-ი	ვ-სვ-ა
ვ-ბრძან-ებ	ვ-ბრძან-ე	ვ-ბრძან-ო

დაკვირვების შემდეგ შედარება-დაპირისპირების გზით კეთდება დასკვნა:

პირველი ორი ზმნა ერთ-თემიანია (წერ, ჭამ ორსავე სერიაში),

დანარჩენები კი – ორ-თემიანია, რადგანაც სხვადასხვა თემა აქვთ I-სა და II სერიაში.

ერთ მათგანს სხვადასხვა თემა ხმოვნის შენაცვლებით აქვს ნაწარმოები (გრეხ – გრეხა). სხვებს კი მარტივ თემაზე დარ-

თული აქეთ სხვადასხვა მაწარმოებლები – თემის ნიშნები: **ო** (თალ – თლ-ი), **აგ** (ხატ – ხატ-აგ), **ამ** (სვ – ამ), **ებ** (ბრძან – ებ), **ობ** (აპ –ობ).

ზმნის თემიანობას განსაზღვრავს თემის ნიშნის ქონა-არქონა პირველი და მეორე სერიის მწკრივის ფორმებში . ე. ი. თუ ორივე სერიის მწკრივის ფორმებში ზმნას თემის ნიშანი არ გააჩნია, ზმნა ერთთემიანია,

ხოლო, თუ თემის ნიშანი გაუჩნდა ზმნას I სერიის მწკრივის ფორმებთან, მაშინ იგი ორთემიანია.

	I სერია	I სერია	
გაჩერდა	ჩერდ-ებ-ა	მოგხარშე	ვხარშ-ავ
ილაპარაკა	ლაპარაკ-ობ -ს	დავაბი	ვაბ-ამ
გაიმარჯვა	იმარჯვ-ებს-ს	ვიგრძენი	ვგრძნ -ობ
გათაღა	თღ-ო-ს	ავიღე	ვიღ-ებ

ორთემიანია ასევე ფუძეში ხმოვანმონაცვლე ზმნები (ვგლუჯ ვგლიჯე; ვგრეს ვგრიხე).

აქვე მათ ყურადღებას მივაპყრობ მწკრივის ნიშნებზე – ა, ე,ო

II სერიის წყვეტილის მწკრივში – ე ან ი. (გა-ვ-თაღ-ე, გა-ფ-ა-თბ-ე). ზოგჯერ ზმნას მწკრივის ნიშანი არა აქვს (მოგვკალ).

აუღლეო ზმნები წყვეტილის მწკრივში, მხოლოდით რიცხვში:

ვადუღებ. . . . ვღებავ. . . . ვღვამ. . . . ვაღბობ. . . . ვჭრი. . . .

დაკვირვების შემდეგ ვასკვნით: მწკრივის ნიშნები საჭიროა მხოლოდ პირველსა და მეორე პირში.

II კავშირებითში – თ ან ე და ა (გა-ვ-თაღ-თ, გა-ვ-თბ-ე, მო-ფ-რწყ-ა).

საგარჯიშო: აწარმოეთ მეორე კავშირებითი, პირველ პირში (რა ვქნა?) .

გაშრობა ჩუქება დანაყრება აკვრა
 დადნობა დანთება გაცივება ასხმა
 გაშრობა დანაყრება

საჭიროა: პირველი პირის ნიშნის აღდგენა;
ზმნისწინის მართებულად შერჩევა;
მოცემული მწკრივის ნიშნების გამოყენება
 ერთთემიან ზმნათა რიცხვი მცირეა (რეცხ, ჭამ, ტეხ, ...).

გახაზეთ თემისნიშნისანი ზმნები:

ანთებს, ასვენებს, ამდიდრებს, აფრთხილებს, ალაგებს, აღიდებს, კრეფს, წყვეტს, თხრი, თლი, გვი, ზრდი, ჭრი, წერ, კრეჭ, ჩქმეტ, ლოცავ, რგავ, ტანჯავ, კრძალავ, ლოკავ, ტეხ, ხგრეპ, დგამ, სვამ, ასხამ, კბეჩ, იწერ, ისრეს, იცვამ, აბამ, აცნობ, აშრობ, აცხობ, აძრობ,

ზმნები გადაიყვანეთ მყოფადის (რას იზამს?) მწკრივში. გა-მოყეთ თემის ნიშნები:

ანთებს და-ა-ნთ- ებ -ს

ასვენებს და-ა-სვენ- ებ -ს

ზმნები დაალაგეთ თემის რაგვარობის მიხედვით:

ერთთემიანებია:

ორთემიანებია:

დავალებებს მეტ-ნაკლებად აკეთებენ, მაგრამ მათ ცნობიერებაში ორთემიანის გაგება ზოგჯერ ძნელად აღიქმება, ამიტომ მოცემულ ორთემიანი ზმნები გადაგვყავს II სერიის წყვეტილის მწკრივში (რა ქნა?) წინა, წინა სავარჯიშოში მოცემულ ფორმებს მიუწერენ წარსული სრული დროის ფორმებს და დააკვირდებიან რა, ნათელი ხდება – თემის ნიშნის ქონა-არქონა განსაზღვრავს ორთემიანობას (ა-ნთ-ებ-ს – და-ა-ნთ-ო).

ან ორთემიან ზმნებს ვუსვამთ კითხვას რა ვქენი? (ვაწერ ზედა თავისუფალ ხაზზე ან ხაზებს შორის). მუშაობენ ჯგუფურად, ასწორებენ ერთმანეთის ნამუშევრებს, აკვირდებიან სიტყვებს და ამბობენ: **ორი განსხვავებული შედგენილობის სიტყვაა, შინაარსი არ იცვლება**, ამიტომ ასეთი ტიპის ზმნებს ორთემიანი ჰქვია.

და მიდიან დასკვნამდე:– თემის ნიშნის ქონა-არქონა განსაზღვრავს თემის რაგვარობას (ა-ნთ-ებ-ს – და-ა-ნთ-ო).

ბუნებრივია, ეძლევათ სავარჯიშო: გადაიყვანეთ ზმნები წარსულ სრულ დროში:

გრესს. . . . გლევს. . . . გრესს. . . . დრესს. . . . იჭერს . . .
კბეჩს კენეტს კრეფს კრეჭს ჩქმეტს . . .
ჩხვეტს . . . წყვეტს . . . ხგრეპს ზელს . . .

ჯგუფურად იმუშავებენ შეცდომებზე. შეუცვლიან რა ზმნებს დროის ფორმას, დააკვირდებიან და შეამჩნევენ, რომ ამ შემთხვევაში ზმნის შედგენილობაში (აგებულებაში) შეიცვალა ე ხმოვანი ი-თი. და ვეუბნები- ასეთი ტიპის ზმნებს

ხ მ ო ვ ა ნ მ ო ნ ა ც ვ ლ ე ჰქვია.

ამ ზმნების დასწავლა აუცილებელია!

სავარჯიშო: **გაასწორეთ შეცდომები:**

1. ბაქარი ფრჩხილებს იკენეტავს.
2. ნესტანი ვაშლს კბეჩავს.
3. მოხუცი ბალახს გლიჯავს.
4. პატარა ძაფს წყვიტავს.
5. ნატო, ნუ ხვრიპავ წვნიანს!
6. პელო, დიდ ლუკმებს კბეჩავ!
7. დედა, თმას შემკრიჭავ?
8. ვინ მოკრიფავს ყურძენს?

ასეთი ტიპის ზმნები III სერიაში (რა მიქნია?) მოითხოვენ –
ოა დაბოლოებას.

მომიკვნეტ-ია, მომიკბეჩ-ია, დამიგლეჯ-ია, მომიწყვეტ-ია, შე-
მიხვრეპ-ია, შემიკრ-ია.

ზეპირად ვაკეთებინებ ამ დავალებას, სახლში კი – წერი-
ლობით.

შინ დასაწერად ეძლევათ ასევე დავალება:

შეადგინეთ ტექსტი მოცემული ფორმებისგამოყენებით.

.....

აღადგინეთ თემის შესაბამისი ნიშანი:

მე ოთხ შვილს ვზრდ . . .

სახლს ღუმელით ვათბ . . .

რას აკეთ . . . თავისუფალ დროს?

რევაზ, მიწას როდის მოხნ . . . ?

შენ გაჭირვებულებს ეხმარ

ვინ გამოყ . . . თანხას სწავლისთვის?

ტრისტანი ხეს რგ . . ს.

დარეჯანი მსუბუქ ავტომანქანას აჩერ . . ს.

**საწყისებიდან მიიღეთ ზმნები აწმყოს მწკრივში. (რას
შვრები?)**

აშენება გაწყვეტა აღელვება აღება

გამოცხოვა . . . გაჩერება დასხმა გასინჯვა . . .

გაშრობა გაყოფა აკრეფა

საინტერესოა სხვადასხვა ტიპის კარნახის (მიზნობრივი,
შემოქმედებითი. . .) გამოყენება.

რომელია სწორი? გაუსვით ხაზი.

1. ვიცვამ ვიცმევ

3. რგავ რგამ

2. აკეთეფ აკეთებ

4. ხედამ ხედავ

5. ვკერამ ვკერავ
6. წარმოვთქვავ წარმოვთქვამ
7. ვხარშავ ვხარშამ
8. ვასხავ ვასხამ

9. ვლაპარაკოვ ვლაპარაკობ
10. ღებავ ღებამ
11. ტყობ ატყოფ
12. ახშობ ახშოფ

გახაზეთ I სერიის აწმყოს მწკრივის ფორმები:ვეხმარები, ვზრუნავდი, გავზარდე, მივაწოდე, ავიყვანე, ვამბობ, უგზავნი, დაეხმარე, აუშენე, ზრდი, აწერინებ, ვაწოდებ, იღებ, ხნავ, კარგავ, ასხამ, ავუშენე, გავუგზავნე, ვაცილებ, ეხმარები, აწერინებდე, ხნავდე, ამბობდი, უგზავნიდე, ურეკავდი, აძლევ, ინახავდი, ჭრი, ქსოვ, ასწავლი, ვამრავლებ, მოვქსოვე, გაუგზავნე, მიაწოდე, მოუსმინე. გავაკეთო, იზრუნო, თქვა, მისცე, აუშენო, მოხნა, გავთბე, დავნაყრდე, ავმალდე. **აწმყოს წრის ფორმებით შეადგინეთ წინადადებები:**

დავალება: შევადგინოთ დიალოგი პირველი I სერიის აწმყოს მწკრივის ფორმების გამოყენებით

Dodo Kumaritashvili

FOR CORRECT USE OF THE THEME SUFFIXES

Summary

The work deals with the correct usage of punctuation marks in georgian language.

It represents many exercises which will help the students to improve the defects existing in speech and writing .